

НАРЕДБА № 73 ОТ 26 СЕПТЕМВРИ 2012 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА "БОЛНОГЛЕДАЧ"

В сила от 09.10.2012 г.

Издадена от Министерството на образованието, младежта и науката

Обн. ДВ. бр.77 от 9 Октомври 2012г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професията 723020 "Болногледач" от област на образование "Здравеопазване" и професионално направление 723 "Здравни грижи" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение](#).

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията 723020 "Болногледач" съгласно [приложението](#) към тази наредба определя изискванията за придобиването на втора степен на професионална квалификация за специалността 7230201 "Здравни грижи".

Чл. 3. Въз основа на ДОИ по [чл. 1](#) и рамковите програми по [чл. 10, ал. 3, т. 6 от Закона за професионалното образование и обучение](#) се разработват учебни планове и учебни програми за обучението по специалността по [чл. 2](#).

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по [чл. 1](#) се определят професионалните компетенции в края на обучението по професията, които гарантират на обучаемия възможност за упражняване на професията 723020 "Болногледач".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Болногледач" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по [чл. 1](#) се определят и входящото минимално образователно равнище, описанието на професията, целите на обучението, резултатите от ученето, изискванията към материалната база и изискванията към обучаващите.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми за обучение по професията, действащи към влизане в сила на тази наредба, се прилагат до разработване и утвърждаване на учебните планове и учебните програми по [чл. 3](#).

§ 2. Тази наредба се издава на основание [чл. 17, т. 3](#) във връзка с [чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета](#).

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към [чл. 2](#)

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Болногледач"

Професионално направление:		
723	Здравни грижи	
Наименование на професията:		
723020	Болногледач	
Специалност:		Степен на професионална квалификация
7230201	Здравни грижи	Втора

1. Входни характеристики

1.1. Изисквания за входящо минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години

За придобиване на втора степен на професионална квалификация по професията "Болногледач" от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по [чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение](#) (утвърден от министъра на образованието, младежта и науката със Заповед № РД-09-413 от 12.05.2003 г., изм. и доп. със Заповед № РД-09-04 от 08.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., Заповед № РД-09-1690 от 29.09.2006 г., Заповед № РД-09-828 от

29.06.2007 г., Заповед № РД-09-1891 от 30.11.2007 г., Заповед № РД-09-298 от 19.02.2009 г., Заповед № РД-09-1803 от 29.10.2009 г., Заповед № РД-09-621 от 18.05.2010 г., Заповед № РД-09-1728 от 1.12.2010 г., Заповед № РД-09-748 от 13.06.2011 г., Заповед № РД-09-1805 от 9.12.2011 г. и Заповед № РД-09-638 от 23.05.2012 г.) входящото минимално образователно равнище за лица, навършили 16 години, е завършено основно образование.

1.2. Изисквания за входящо квалификационно равнище или професионален опит

За обучение по професията "Болногледач" с придобиване на втора степен на професионална квалификация не се изисква обучаваният да притежава по-ниска степен на професионална квалификация или професионален опит по други сродни професии.

За лица с професионален опит (заемали длъжност "Санитар" 6 и повече месеца) се организира обучение по професията "Болногледач", което включва усвояване на компетенциите, описани в т. 4 на ДОИ за придобиване на квалификация.

2. Описание на професията

2.1. Трудови дейности, отговорности, личностни качества, особености на условията на труд, оборудване и инструменти, изисквания за упражняване на професията, определени в законови и подзаконови актове (здравословно състояние, правоспособност и др.)

Болногледачът предоставя базови здравни грижи и/или подпомага дейността на специалистите по здравни грижи в лечебни заведения за долекуване (медицински и рехабилитационни заведения, специализирани институции за предоставяне на социални услуги, заведения за медико-социални грижи с настаняване), в общността (хосписи за терминално болни, в домашни условия, в социални заведения за стари хора и домове за хора с увреждания). Грижите се предоставят на пациенти, възстановяващи се след остър стадий на заболяването, и хора с увреждания в съответствие с плановете за лечение, изготвени от медицински специалисти. В своята работа болногледачът спазва правилата за добра практика и следва назначенията на медицинския специалист или социалния работник за удовлетворяване на универсалните (базовите) потребности, които са общи за всички и необходими за поддържане живота и здравето на хората. Грижата за пациента трябва да бъде насочена преди всичко към осигуряване на добро физическо и социално-психологическо състояние.

Под ръководството на лекар или специалист по здравни грижи болногледачът подпомага нуждаещия се при удовлетворяване на основните му жизненни потребности - хранене, хигиена, движение, дишане, отделяне, сън, почивка, обучение и забавление и осигуряване на психосоциален комфорт.

При извършване на дейности, подпомагащи храненето и приемането на течности, в зависимост от състоянието и заболяването на пациента болногледачът:

- подготвя храната в подходяща консистенция (разрежда, раздробява, пасира и др.);

- поставя пациента в подходяща поза;

- подготвя течности според предписанията.

Болногледачът подпомага пациента при приема на медикаменти през устата, като следи за:

- дозировката и навременния им прием (по предписанието на лекаря);

- правилното им съхранение;

- проявата на нежелани реакции.

Болногледачът оказва помощ на пациента при обличане и събличане, при поддържане на тялото чисто - извършва комплекс от мероприятия за поддържане на

личната хигиена и комфорт на пациента - общи тоалети (подпомага пациента при редовно миене на ръцете, къпане, ресане на косата, бръснене, измиване на кожата и кожните гънки) и специални тоалети (сутрешен, вечерен, интимен, на нос, уши, очи, устна кухина, зъби, нокти), за поддържане на хигиена и профилактика на декубитуса (обтриване, талкиране, обръщане); при подготовка за оперативно лечение; при транспортиране и съпровождане за изследване; извършва процедури по обезпаразитяване.

При дейности, свързани с подпомагане движението на пациента, болногледачът го поддържа, придържа и поставя в подходящо положение съобразно заболяването или увреждането му, подпомага самостоятелното му придвижване или с помощни средства, обучава го в техники за движение, наблюдава пациент с гипсова или друга обездвижваща превръзка за произтичащи усложнения.

Дейностите, които болногледачът извършва за подпомагане дишането на пациента, са наблюдение и информиране на медицинския специалист за състояния на кислороден дефицит (задых, кашлица, кръвохрачене, болка в гръдната област). В зависимост от симптомите и указанията на медицинския специалист болногледачът променя положението на пациента (повдигане горната част на тялото), поставя кислородната маска с цел подпомагане на дишането. Извършва профилактика на застойните дихателни инфекции чрез дихателна гимнастика и инхалация.

Болногледачът наблюдава състоянието на отделителните функции на организма - възможностите на пациента самостоятелно да се справя и регулира отделянето, вида, количеството и честотата на екскрециите и секрециите.

Част от отговорностите на болногледача са свързани с осигуряване на оптимални условия за сън и почивка при спазване на биологичния режим (извършване на тоалет преди сън, подходящо положение на тялото за сън, поддържане на спалното бельо изпънато, осигуряване на свеж въздух, комфортна температура и спокойна среда).

Болногледачът осигурява на пациента развлечения според състоянието и желанието му (четене на книги, разходки, дневни занимания, игри, подпомагане на комуникацията чрез интернет връзка и др.).

Дейностите, осъществявани от болногледача, целят подобряване качеството на живот на пациента чрез оказване на медико-социална и психологическа подкрепа за здравословен начин на живот, за ресоциализация и адаптация след операция или при хронични заболявания.

В случай на необходимост болногледачът съдейства на специалиста по здравни грижи при измерване на телесната температура, овладяване на хипо- или хипертермия, провеждане на общоукрепващи и закалителни процедури за пациента.

Болногледачът извършва действия, съобразени с правилата и нормите за хигиена, дезинфекция и стерилизация на болничната, извънболничната среда и в бита, отчитайки измененията и влиянието на околната среда върху човека.

При изпълнението на ежедневните си професионални задължения болногледачът е отговорен за:

- сигурността и качеството на извършените дейности, спазването и точното изпълнение на назначенията на медицинския специалист;
- спазването на правилата за добра практика по обгрижването на пациента;
- спазването на правилника за вътрешния трудов ред на лечебното заведение, в което работи;
- дейностите с комплексен характер, извършвани при изменящи се условия;
- щетите, причинени от бездействие или незаконосъобразни действия;
- опазването на поверения му инвентар и апаратура;

- оптималното и ефективно използване на материали и консумативи;
- спазването на утвърдените правила за здравословни и безопасни условия на труд и правилата за противопожарна безопасност;
- опазването на служебна и поверителна информация от личен характер, която би могла да накърни личното достойнство на пациента, на ръководителя или служителите на лечебното заведение, в което работи.

При упражняване на професията от болногледача се изисква да проявява емпатия, търпение, емоционална стабилност, лоялност и толерантност към възрастовите, етническите, религиозните и други различия на пациентите. Необходимо е да има добри обноски и приветлив външен вид. Болногледачът, който работи с деца, трябва да умее да привлича вниманието им и да спечели тяхното доверие.

При изпълнение на трудовите дейности болногледачът поддържа контакти с пациентите и техните близки, както и с работния екип, като проявява гъвкаво поведение и адаптивност за работа при променящи се условия.

Работното време на болногледача се определя от потребностите от персонал в заведенията за долекуване и рехабилитация. Най-често работи на почасов работен график съгласно разпоредбите на трудовото законодателство. При определени ситуации, изискващи спешни и неотложни действия, се налага да работи на удължен работен ден, а също и в празничните и почивните дни.

Особеностите на работната среда предполагат наличието на известни рискови фактори:

- физически рискове при повдигане, сваляне и пренасяне на пациенти, работа в изправено положение със стоене на едно място, повтарящи се еднотипни движения, носене на тежести (чували с бельо, контейнери за стерилизация, инструментариум и др.);
- сензорни рискове: миризми от използваните дезинфекционни и хигиенни препарати;
- биологични рискове: инфекции, микози, алергии и др., възникващи при пренасяне на материали за изследвания, при обработка на болнично бельо и отпадъци;
- психологически рискове.

Болногледачът осъществява трудовата си дейност на стационарно работно място, оборудвано с подходящи медицински помощни материали, пособия и консумативи - медицински шкафове, превързочни материали, болнични легла, антидекубитални дюшеци, медицински легенчета, инвалиден стол, тоалетен стол, подлога, термометър, апарат за кръвно налягане, памперси, постелъчно бельо и др. в съответствие със спецификата на лечебното заведение, в което работи.

При изпълнението на трудовите задачи, изискващи придвижване на пациента, болногледачът използва специални транспортни средства - медицинска носилка, инвалиден стол и др.

В работата си болногледачът използва указания, свързани със здравните грижи - работна документация (нормативни документи, план-график, рапортни тетрадки, регистрационни листове, индивидуален работен план, седмичен график на извършваните дейности, стандарти по здравни грижи), помощни средства, компютърна техника, лични предпазни средства.

2.2. Възможности за продължаване на професионалното обучение

Придобилите втора степен на професионална квалификация по професията "Болногледач" могат да продължат обучението си за актуализиране и разширяване на придобитата професионална квалификация чрез обучение по рамкова програма Е, както и за придобиване на трета степен на професионална квалификация, ако отговарят на изискванията за входящо образователно равнище.

2.3. Възможности за професионална реализация съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД), утвърдена със Заповед № РД-01-931 на министъра на труда и социалната политика от 27.12.2010 г., изм. и доп. със заповеди РД-01-3 от 3.01.2011 г., РД-01-204 от 28.02.2011 г., РД-01-426 от 30.05.2011 г., РД-01-529 от 30.06.2011 г., РД-01-533 от 30.06.2011 г., РД-01-952 от 29.12.2011 г. и РД-01-586 от 6.07.2012 г.

Придобилите втора степен на професионална квалификация по професията "Болногледач" могат да постъпят на работа на длъжностите/професиите от НКПД 2011: 5321-1001 "Болногледач", 5322-1001 "Домашен санитар", 5322-1002 "Личен асистент", 5322-1003 "Социален асистент", както и други длъжности, допълнени при актуализиране на НКПД.

Придобилите квалификация по професията "Болногледач" могат да работят в структурите на заведения за долекуване, социални заведения и заведения в общността. Болногледачите имат реални възможности за професионална реализация както в България, така и в страните от Европейския съюз.

3. Цели на обучението

3.1. Цели на обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага основните правила за безопасна работа на работното място - познава и ползва личните предпазни средства, не замърсява околната среда, поддържа лична, производствена хигиена и хигиена на работното място;

- знае, преценява и избягва възможните професионални и здравни рискове на работната среда; познава превантивните мерки за пожарна и аварийна безопасност;

- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно [Кодекса на труда](#);

- участва при разпределяне на задачите, съдейства и търси помощ от членовете на екипа, отнася се с чувство на отговорност при изпълнение на задълженията си;

- осъществява ефективна комуникация при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да представя случаи от практиката си, да води необходимата отчетна документация;

- притежава базови познания за работа с компютър - умее да ползва електронна поща и програмни продукти за създаване на документи, намира информация в интернет;

- умее да работи с подходящото за конкретния случай оборудване, офис техника и медицинска апаратура.

3.2. Цели на обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Здравни грижи"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава здравноосигурителната, социалната и пенсионната система, правата и задълженията на осигурените лица;

- познава и ползва документацията, приложима в здравния и социалния сектор;

- познава и прилага стандартите и критериите за предоставяне на здравни грижи;

- познава и спазва принципите на професионалната етика;

- притежава базисни познания за организационно-управленската структура на здравните заведения, основните управленски функции и информационното осигуряване на процесите в здравеопазването;

- разбира своята роля, правата и задълженията си в дейността на институциите в здравеопазването, в социалната сфера и институциите в общността.

3.3. Цели на обучението по специфичната за професията "Болногледач" задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и прилага стандартите и критериите за обслужване на пациенти;

- познава физиологията и патофизиологията на здравия и болния човек по системи: двигателен апарат, сърдечно-съдова, дихателна, храносмилателна, отделителна и полова, нервна система и сетивни органи;

- извършва самостоятелно или под контрол на специалист специфични действия при хирургични, ортопедични, вътрешни, инфекциозни, онкологични и спешни състояния;

- познава и прилага правилата за изпълнение на общите и специалните грижи за тежко болни пациенти;

- познава и прилага правилата за изпълнение на общите и специалните грижи за здраво и болно дете;

- познава и прилага правилата за безопасност при настаняване, обгрижване и раздвижване на пациентите;

- познава и правилно използва различните превързочни материали, мек и твърд медицински инструментариум, дезинфекционни препарати и др.;

- познава и прилага хигиенните правила и норми в асептиката, антисептиката, дезинфекцията, стерилизацията, дезинсекцията и общата хигиена;

- в ситуации на риск за здравето и живота на пациента уведомява медицинските специалисти и социалните служби;

- осъществява комуникация с пациентите, обяснява процедурите по предоставяне на базовите здравни грижи;

- подготвя различните апарати, инсталации и инструменти, необходими за извършване на процедурите, назначени на пациентите;

- разпознава отклоненията от нормалния работен режим на медицинската апаратура;

- способен е да овладява различни критични ситуации и проявява психологическа устойчивост в условия на стрес;

- оказва подкрепа на пациентите за социална интеграция;

- познава и прилага стандартите и принципите на медицинската психология, на етичните кодекси в медицината и деонтологията;

- умее да събира и систематизира информация, да попълва формуляри, да подготвя справки, да съставя протоколи и отчети.

4. Резултати от ученето

Компетенции	Резултати от ученето
	Обучаваният трябва да:
Общи за професията "Болногледач"	
1. Спазва правилата за здравословни и безопасни условия на	1.1. Описва използваните в медицинската практика вредни вещества, въздействието им върху здравето на човека и мерките за предпазване

<p>труд и опазва околната среда при изпълнение на задълженията си</p>	<p>1.2. Посочва последователността на действие при различни ситуации, изискващи оказване на първа долекарска помощ в рамките на компетенциите си</p> <p>1.3. Оказва долекарска помощ в битови кризисни ситуации (злополука, отравяне с хигиенни или дезинфекционни средства, наранявания в дома и др.) в рамките на компетенциите си</p> <p>1.4. Разпознава опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа, и знае съответните действия за тяхното предотвратяване</p> <p>1.5. Ползва по предназначение лични предпазни средства</p> <p>1.6. Посочва последователността на действията при пожар или авария</p> <p>1.7. Прилага изискванията на лечебните и социалните заведения за безопасен труд на работното място</p>
<p>2. Прилага нормативната уредба при предоставянето на базови здравни грижи</p>	<p>2.1. Знае видовете социални и здравни услуги и институциите, в които се предоставят</p> <p>2.2. Описва спецификата на базовите здравни грижи, предоставяни в лечебните, социалните заведения и в общността</p> <p>2.3. Съблюдава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда и разбира договорните отношения между работодател и служител</p> <p>2.4. Обяснява на пациента задълженията си и определя границите на взаимодействие между болногледач и потребител</p>
<p>3. Ефективно комуникира с пациента</p>	<p>3.1. Прилага различни методи и техники в общуването с пациента и с неговите близки</p> <p>3.2. Прилага различни техники на общуване в зависимост от спецификата на средата, в която работи</p> <p>3.3. Отчита индивидуалните характеристики на пациента при общуването си с него</p> <p>3.4. Оказва емоционална подкрепа и проявява емпатия в общуването с пациента</p> <p>3.5. Съблюдава принципите на конфиденциалност и доверителност</p> <p>3.6. Осъзнава и спазва професионалните ценности и етичните норми при работата с пациенти</p> <p>3.7. Поддържа отношения с пациентите и техните близки на основата на уважение, зачитане на личното достойнство, правото на информираност и неприкосновеност на личния живот</p>
<p>4. Осъществява ефективна комуникация в работния екип</p>	<p>4.1. Прилага правилата за предаване на информация между членовете на екипа</p> <p>4.2. Умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да представя случаи от практиката си</p> <p>4.3. Спазва професионалните ценности и етичните норми в екипната работа</p>

	4.4. Спазва конфиденциалност, проявява дискретност и се отнася с уважение към другите
5. Предоставя грижи при спазване на стандартите за качество	<p>5.1. Подпомага пациентите по време на престоя в здравното заведение и при възстановяването им след прекараното заболяване</p> <p>5.2. Осигурява подкрепа за удовлетворяване на важните човешки потребности (модел на Виржиния Хендерсън)</p> <p>5.3. Разграничава различните патологии и прилага съответни техники за облекчаване на страданието</p> <p>5.4. Наблюдава състоянието на пациента и реагира по адекватен начин</p> <p>5.5. Подпомага пациента да следва предписанията от медицински специалист, свързани с режим на лечение и диета</p> <p>5.6. Спазва поверителност относно факти или събития, за които научава в процеса на предоставяне на здравните грижи (освен в случаите на риск за потребителя)</p> <p>5.7. Оказва емоционална подкрепа на пациента по време на престоя му в лечебно/социално заведение или в дома</p> <p>5.8. Съпровожда пациента при необходимост от посещения в здравни или социални заведения</p> <p>5.9. Подкрепя пациента в ситуация на криза (тежко заболяване, скръб и загуба)</p> <p>5.10. Прилага правилата и инструкциите по отношение на хигиената</p>
6. Реагира адекватно в ситуации на стрес	<p>6.1. Отчита стереотипните модели на поведение на пациентите</p> <p>6.2. Разпознава ситуации, които носят риск за пациента</p> <p>6.3. Разпознава проявите на професионален стрес и синдрома на "емоционално прегаряне"</p> <p>6.4. Идентифицира сигнали за назряващ конфликт</p> <p>6.5. Проявява самоконтрол за овладяване на своите емоции и настроения</p> <p>6.6. Прилага различни подходи за превенция на професионалния стрес</p>
7. Проявява готовност за надграждане на професионалната си компетентност и развиване на личностните си качества	<p>7.1. Анализира изпълнението на трудовите дейности и задачи и отчита своите грешки в конкретна работна ситуация</p> <p>7.2. Поддържа професионалната си квалификация чрез участие в подходящи дейности за професионално развитие</p> <p>7.3. Проявява готовност за допълнително професионално консултиране при затруднения в работата</p>
Специфични за специалност 7230201 Здравни грижи	
Компетентности относно физиологията и патофизиологията на човека	
8. Познава физиологията и	8.1. Описва структурата и функциите на системите в човешкия организъм - костна, сърдечно-съдова, дихателна,

<p>патофизиологията на човешката анатомия (по системи)</p>	<p>храносмилателна, отделителна, полова, нервна, и на сетивните органи 8.2. Разпознава патологичните промени на системите в човешкия организъм 8.3. Изпълнява по назначение дейности, които създават условия за правилното физиологично функциониране на системите в човешкия организъм 8.4. Осигурява помощния инструментариум и консумативи за поддържане правилното функциониране на системите 8.5. Ежедневно обобщава резултатите от дейността си и информира медицинския специалист за тях</p>
<p>9. Назовава симптомите на най-честите остри хирургични състояния</p>	<p>9.1. Разпознава видовете рани 9.2. Описва състоянието на пациента при хирургични коремни болести, остър хирургичен корем и др. 9.3. Своевременно информира медицинския специалист за оплакванията на пациента 9.4. Обслужва пациента според компетенциите си, като строго спазва санитарните и хигиенните стандарти за работа с хирургична рана</p>
<p>10. Познава симптомите на ортопедични и травматологични състояния</p>	<p>10.1. Дава определение за ортопедично и травматично болен пациент 10.2. Описва най-честите ортопедични и травматологични състояния (на горен, долен крайник, гръбначен стълб, череп и др.) 10.3. Описва заболявания на шия и гръден кош 10.4. Посочва изискванията за транспортиране на травматично болен пациент 10.5. Прилага правилата за обслужване на опериран травматично болен пациент 10.6. Организира своята дейност така, че да не създава условия за усложняване състоянието на пациента 10.7. Стриктно спазва изискванията при предоставяне на базови здравни грижи за пациенти след ортопедична или травматично-хирургична интервенция</p>
<p>11. Познава най-честите заболявания на вътрешните органи</p>	<p>11.1. Обяснява характерните особености при заболявания на сърдечно-съдовата, ендокринната, дихателната, стомашно-чревната и нервната система 11.2. Описва симптомите на заболяванията на вътрешните органи - инфаркт, инсулт, туберкулоза на белия дроб, хронични болести на белия дроб, диабет, остри чревни разстройства, остри нервно-психически разстройства и др.</p>
<p>12. Извършва дейности при</p>	<p>12.1. Изпълнява базовите здравни грижи, спазвайки предписанията за лечебно-оздравителен режим, съответстващ на</p>

предоставяне на здравни грижи за специфични заболявания на вътрешните органи	<p>водещото заболяване на пациента</p> <p>12.2. Обслужва пациента, като спазва строго санитарните и хигиенните изисквания за работа с пациенти с повишен здравен риск съобразно вида заболяване</p> <p>12.3. Изпълнява подкрепящи функции и грижи при диагностика и лечение на пациенти със заболявания на вътрешните органи</p> <p>12.4. Наблюдава състоянието на пациенти със заболявания на вътрешните органи и при забележими промени информира медицинския специалист</p>
13. Познава физиологичното състояние на детето и патологичните промени при различни заболявания	<p>13.1. Обяснява етапите от нервно-психическото и физиологичното развитие на детето</p> <p>13.2. Обяснява особеностите в поведението на болното дете (според заболяването) при инциденти в детската възраст, в случаи на гърчове</p> <p>13.3. Характеризира основните симптоми при заболявания на дихателната и храносмилателната система</p>
14. Извършва действия, отнасящи се до физиологичното състояние на детето и патологичните промени при болест	<p>14.1. Различава промените в здравословното състояние на детето</p> <p>14.2. Прилага специфичен подход при предоставянето на базови здравни грижи според възрастта и състоянието на болното дете</p> <p>14.3. Извършва наблюдение и профилактични грижи за предотвратяване на гърчови състояния вследствие на заболяване или фебрилно състояние</p> <p>14.4. Изпълнява действия за предпазване и овладяване на патологични, инфекциозни и механични увреждания на дихателната система</p> <p>14.5. Извършва дейности за предпазване и овладяване на разстройства на храносмилателната система (хигиена на ръцете, на посудата, на хранителните продукти)</p> <p>14.6. Полага грижи за осигуряване на водния баланс на детето според указанията на медицинския специалист</p>
15. Полага грижи за инфекциозно болни пациенти	<p>15.1. Стриктно спазва противоепидемичния план за обгрижване на инфекциозно болни пациенти</p> <p>15.2. Задължително използва предпазни средства, редовно извършва хигиенна дезинфекция на ръцете си</p>
16. Полага самостоятелно грижи за пациенти с онкологични заболявания	<p>16.1. Описва симптомите на онкологичните заболявания</p> <p>16.2. Описва различните начини за борба с болката</p> <p>16.3. Обслужва пациенти с онкологични заболявания</p> <p>16.4. Провежда интензивна психологическа работа с пациента и с неговите близки при изпълнение на лечебния план</p> <p>16.5. Запазва медицинската и личната тайна за/на пациента и всички сведения, които е споделил, ако не застрашава здравословното състояние и живота му</p>
17. Оказва помощ в	17.1. Извършва действия, които подпомагат възвръщането на

ситуации, застрашаващи здравето и живота на пациента	жизненоважните функции на човек, изпаднал в тежко състояние вследствие на различни травматични причини - освобождаване на тялото от притискащи дрехи, издърпване на глътнат език, механично спиране на кръвотечение, непряк сърдечен масаж, изкуствено дишане, подаване на кислород, подпомагане при извършване на стомашна промивка 17.2. Прилага по компетентност базови здравни грижи за пациента, като строго спазва санитарните, хигиенните и физиологичните изисквания за работа с травматично болен пациент или пациент с видима хирургична рана
18. Събира, регистрира и обработва данни	18.1. Събира и регистрира данни относно състоянието на пациента по предварително зададени от медицинския специалист параметри 18.2. Обобщава събраните данни и ги предоставя на медицинския специалист в табличен и/или графичен и/или текстов вид 18.3. Изготвя отчети и справки и ги предоставя на медицинския специалист
Компетентности, отнасящи се към общите грижи за пациента	
19. Познава структурата и организацията на лечебната дейност	19.1. Познава видовете лечебни заведения и специализирани институции за предоставяне на социални услуги, тяхната структура и предназначение 19.2. Знае регламентите на правилника за вътрешния ред и други правилници, свързани с дейността на лечебното/социалното заведение 19.3. Спазва утвърдения от работодателя график за дейността 19.4. Познава и прилага санитарно-хигиенните изисквания към лечебните заведения, болничната стая и домашно-битовите условия при оказване на грижи за пациента 19.5. Прилага правилата за прием, лечение, превеждане и изписване на пациента - възрастен или дете 19.6. Прилага различните видове санитарна обработка на пациента в зависимост от заболяването 19.7. Прилага хигиенните норми към подготовката и поддържането на леглото на пациента, личното и постелъчното бельо 19.8. Изпълнява предписанията на лечебно-възстановителния режим на пациента 19.9. Обяснава значението на прилагания лечебно-хранителен режим
20. Прилага нормативните разпоредби и стандартите за предоставяне на	20.1. Стриктно изпълнява предписанията на медицинския специалист относно предоставяните базови здравни грижи 20.2. Информира пациента и неговите близки за институциите на местно ниво, които предоставят различен вид услуги и подкрепа (здравни, социални, административни и др.)

добра здравна грижа	20.3. Посредничи в осъществяването на социални контакти между пациента и неговото обкръжение
21. Извършва тоалет на пациента	21.1. Прилага хигиенни грижи според заболяването - общи и специални тоалети 21.2. Стриктно спазва правилата за хигиена на тялото на пациента 21.3. Извършва сутрешен и вечерен тоалет 21.4. Извършва генитален тоалет 21.5. Извършва специален тоалет на очи, уши и устна кухина 21.6. Извършва профилактика на декубитуса и мацерацията - тоалет, обтриване, раздвижване, талкиране, обработка на кожата със специални препарати (кремове, лосиони и др.) 21.7. Постава пациента в различни положения в леглото в зависимост от заболяването
22. Оказва базови грижи за пациент на легло	22.1. Демонстрира техники за къпане на пациент на легло 22.2. Демонстрира техники за къпане на кърмаче 22.3. Подрежда легло за възрастен - открито и закрито 22.4. Подрежда кърмаческо легло 22.5. Подрежда легло с хирургично болен пациент 22.6. Подрежда легло с тежко болен пациент 22.7. Сменя бельо на тежко болен пациент
23. Спазва предписанията на диетолога за лечебно хранене на пациента	23.1. Стриктно спазва предписаното лечебно хранене в болничните заведения или в общността 23.2. Прилага нормативно установените правила и регламенти по видовете диети при храненето на тежко болен пациент 23.3. Прилага нормативно установените правила и регламенти по видовете диети при храненето на кърмаче
24. Наблюдава и регистрира дейността на отделителната система	24.1. Постава подлога, уринатор или сменя уринаторна торба 24.2. Наблюдава, отчита и регистрира отделеното количество и качество на урината 24.3. Наблюдава дефекацията - отчита количеството, консистенцията, мирисата и цвета на изпражненията 24.4. Спазва основните правила при съхранение и транспорт на материали за лабораторни изследвания
25. Прилага различни форми на специфични грижи по конкретни патологични случаи	25.1. Извършва предписаните базови здравни грижи за пациента в пред- и следоперативния период 25.2. Изпълнява предписанията за базови здравни грижи за пациент в терминално състояние 25.3. Грижи се за стари хора в болнична и домашна среда съгласно медицинските предписания
26. Проследява и регистрира данни за физическото и	26.1. Разграничава нормалното физиологично състояние на пациента от патологичните промени 26.2. Наблюдава физическите промени при пациента и

душевното състояние на пациента	своевременно ги отразява в регистрационни листове 26.3. Наблюдава промените в душевното състояние на пациента и своевременно ги отразява в регистрационни листове 26.4. Своевременно информира медицинския специалист за настъпили промени в състоянието на пациента
Компетентности относно спазване на хигиенните норми и правила в лечебните заведения	
27. Прилага основните правила на асептиката и антисептиката	27.1. Назовава средствата за дезинфекция; видовете дезинфекционни разтвори - тяхното съхранение и приложение 27.2. Приготвя дезинфекционни разтвори в различни концентрации според изискванията на средата 27.3. Извършва дезинфекция според мястото, формите и начините за приложение на различните дезинфекционни средства 27.4. Познава и прилага в практиката методите и средствата за дезинфекция на повърхности (легла, шкафчета), дезинфекция на кухненски офиси, съдове, прибори, които се използват при обслужване на пациента (термометри, подлоги, уринатори, стойки за кръвопреливане) 27.5. Разпознава различните видове превързочни материали, мек и твърд медицински инструментариум, дезинфекционни препарати и др.
28. Извършва хигиенизиране и дезинфекция на стаи, повърхности, предмети и болнично бельо	28.1. Хигиенизира и дезинфектира стаите и леглата на пациентите 28.2. Извършва основно хигиенизиране и дезинфекция на дюшеци и възглавници според спецификата на заболяването - чрез обтриване на повърхността, поръсване с дезинфекционен разтвор или поставяне в гама-камера 28.3. Дезинфектира шкафчета и други предмети и повърхности, до които пациентът има достъп 28.4. Събира и обработва според конкретни указания личното и спалното бельо на пациента 28.5. Сменя личното и спалното бельо на пациента 28.6. Спазва правилата за термична обработка на личното и спалното бельо на пациента
29. Участва в процеса на стерилизация	29.1. Обяснява различните видове стерилизация 29.2. Извършва в съответствие със стандартите хигиенна обработка - дезинфекция, опаковане и апаратна стерилизация на кухненска посуда, мек хирургичен материал и твърд хирургичен инструментариум 29.3. Транспортира и подрежда за съхранение стерилизираните материали на определените за това места

30. Участва в процеса на дезинсекция	30.1. Познава и прилага различните методи и средства за дезинсекция 30.2. Познава и прилага различните средства за борба с въшки, хлебарки, комари 30.3. Познава и прилага различните методи и средства за дератизация 30.4. Организира мероприятия за борба с гризачите
31. Участва в дейности по превенция на вътреболнични инфекции (нозокомиална инфекция)	31.1. Изпълнява приетия в стационара план за предотвратяване разпространението на инфекции по пътя пациент - персонал и/или персонал - пациент 31.2. Използва индивидуални защитни средства, предназначени за обслужващия персонал, или други непопулярни профилактични мерки за предпазване от вътреболнични инфекции 31.3. Работи с различни хигиенни и дезинфекционни разтвори
	31.4. Извършва хигиена и дезинфекция на инвентара в кухненските офиси и млечните кухни 31.5. Извършва дейности, свързани с хигиената и дезинфекцията в приемни кабинети, диагностични кабинети, дневен стационар 31.6. Спазва режима в изолационните сектори 31.7. Познава особеностите на режима за събиране, съхраняване, обезвреждане и транспортиране на общите и болничните отпадъци
Компетентности относно социално-правните взаимоотношения на болногледача с пациента, с неговите близки, с екипа, в който работи, и в общността	
32. Спазва правилата и нормите на медицинската етика	32.1. Познава правилата и нормите на медицинската етика и се позовава на тях в конкретни ситуации 32.2. Използва техники за вербална и невербална комуникация (иницира и поддържа разговор по теми, които са интересни за пациента) 32.3. Използва различни модели на общуване с пациента 32.4. Грижи се за психологическата устойчивост на пациента и на неговите близки при провежданото лечение
33. Придържа се към нормите на медицинската психология	33.1. Познава подходите за решаване на конфликти и при необходимост посредничи за разрешаване на конфликтни ситуации 33.2. Регистрира психологическия статус на пациента (изпитва ли безпокойство, агресивен ли е, апатичен ли е и т.н.) 33.3. Спазва правилата за конфиденциалност на информацията за пациента, до която е имал достъп

5. Изисквания към материалната база

5.1. Учебен кабинет

Обучението по теория се провежда в учебен кабинет или в зала. Учебният кабинет е оборудван с работно място за всеки обучаван (работна маса и стол), работно място за обучаващия (работна маса и стол), учебна дъска (бяла, черна - според възможностите на залата), аудио-визуална техника, мултимедия с лаптоп, екран за мултимедия, програмни продукти, информационни табла, учебни видеофилми, интернет.

В кабинета трябва да има демонстрационни макети и модели (схеми, диаграми, слайдове с презентации), учебни видеофилми, образци на документи, използвани в практиката - рапортна тетрадка, регистрационен лист (за отразяване на различни показатели: температура, количество урина, дефекация и други показатели), постери, табла и нормативни документи, свързани с дейността, стандарти по здравни грижи, наръчници по здравни грижи, наръчници за здравословни и безопасни условия на труд.

5.2. Учебно-тренировъчни зали

Провеждането на учебната и производствената практика за придобиване на професионална квалификация по професията "Болногледач" се извършва в базите на различните видове лечебни и социални заведения и в общността, като се използва цялото налично оборудване.

5.2.1. За извършване на професионалните дейности, свързани с хранене на пациентите, са необходими: подвижни масички за сервиране, табли, градуирани съдове, предпазни кърпи, кухненска посуда (чинии, вилици, лъжици, чаши), специализирани съдове за прием на течности.

5.2.2. За извършване на професионални дейности, свързани с общия тоалет на пациентите, са необходими следните материали за практическо обучение:

- санитарна количка, съд за топла вода, чаша за прясна вода, леген, бърбиковидно легенче, подлоги, уринатори;
- кофа за мръсна вода; торба за събиране на замърсеното бельо на пациента;
- табличка с тривка, гъба, сапун, хавлиени кърпи, пижама;
- лични принадлежности на пациента - четка и паста за зъби, гребен и др.;
- табличка с консумативи за тоалет против декубитус;
- табличка за специален тоалет на очи, уши, нос и устна кухина;
- ножичка за нокти;
- дезинфектант за ръце, дезинфектант за кожа и лигавици;
- изолационна престилка, маска, ръкавици, калцуни.

5.2.3. За извършване на професионални дейности, свързани с транспортиране и съпровождане за изследване, са необходими: линейка, реанимобил, медицинска носилка, инвалиден стол, стойка за вливания, подходящ съд за пренасяне на материалите към лабораторията и др.

5.2.4. За извършване на обичайни ежедневни дейности са необходими: медицински шкафове, превързочни материали, болнични легла, антидекубитални дюшеци, медицински легенчета, инвалиден стол, тоалетен стол, подлога, уринатор, термометър, апарат за кръвно налягане, памперси, постелъчно бельо.

5.2.5. За извършване на дейности по оказване на долекарска помощ са необходими материали за практическо обучение, като: мулажи, шини, превързочни материали, апарати за кръвно налягане, апарати за обдишване и др.

5.2.6. За извършване на дейности, свързани с осигуряване на комфорт и хигиена на болничната среда, са необходими следните материали за практическо обучение: кърпи, четки, мопове, кофи, дезинфектанти.

5.2.7. За извършване на дейности в стерилизационни отделения са необходими материали за практическо обучение, като: препарати за

предстерилизационна обработка на инструменти, препарати за дезинфекция и стерилизация, стерилизационна техника, контейнер за стерилизация, колички за транспорт на стерилни контейнери, дезинфекционна камера, бактерицидна лампа и др.

5.3. Обучение по практика

Обучението по практика се провежда индивидуално и групово в клиничните бази на различните видове лечебни заведения (многопрофилни болници за активно лечение, специализирани болници за активно лечение, болници за долекуване и рехабилитация и др.) и в общността (хосписи, домове за стари хора, домове за медико-социални грижи, в домашни условия и др.).

6. Изисквания към обучаващите

6.1. По теория

Право да преподават теория по професията "Болногледач" - втора степен на професионална квалификация, имат следните медицински специалисти: лекар, медицинска сестра, акушерка, фелдшер, рехабилитатор с образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалността "Управление на здравните грижи" със стаж по специалността минимум 3 години, и немедицински специалисти в сферата на чуждоезиковото обучение, нормативната уредба и други области, свързани с професионалното обучение.

6.2. По практика

Право да преподават практика по професията "Болногледач" - втора степен на професионална квалификация, имат следните медицински специалисти: лекар, медицинска сестра, акушерка, фелдшер, рехабилитатор с образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по "Управление на здравните грижи" със стаж по специалността минимум 3 години.

Пояснителен текст

Базовите здравни грижи осигуряват задоволяване на потребностите на пациента, свързани с физиологията, поддържането на личната хигиена, осигуряването на комфорт и хигиена на болничната/извънболничната среда.

Социални (здравни) услуги, предоставяни в общността - комплекс от подпомагащи дейности, насочени към постигане на по-добро качество на живот, достойнство и отговорност у хората на основата на индивидуалните им способности, междуличностните отношения и ресурсите на общността.

Социални (здравни) услуги се предоставят от: социален/здравен асистент, личен асистент/болногледач, домашен помощник и др.

Медицински специалисти са лекарите и специалистите по здравни грижи.

Специалисти по здравни грижи са медицинските сестри, акушерките, медицинските лаборанти, рентгеновите лаборанти, рехабилитаторите, фелдшерите, ортопедичните техници и масажистите.